

Werkplan 2013-2015

Vastgesteld op 17 november 2012

Inhoudsopgave

Inleiding

- 1 Achtergrond**
- 2 Uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring**
 - 2.1 VVOJ Conferentie Onderzoeksjournalistiek
 - 2.2 VVOJ café
 - 2.3 Werkgroepen naar vakgebied of specialisme
 - 2.4 De Loep, prijs voor onderzoeksjournalistiek
 - 2.5 Uitwisseling kennis en ervaring: internationaal
 - 2.6 Onderzoeksjournalistieke training
 - 2.7 Publicaties
 - 2.8 Website
 - 2.9 Nieuwe activiteiten
- 3 Promoten en lobbyen**
 - 3.1 Journalistieke managers
 - 3.2 Openbaarheid en toegankelijkheid van informatie
 - 3.3 De VVOJ en andere (journalisten)organisaties
 - 3.4 Nieuwe activiteiten:
De VVOJ en een centrum voor onderzoeksjournalistiek
- 4 Organisatie en administratie**
 - 4.1 Directeur
 - 4.2 Stafmedewerker
 - 4.3 Accountantskantoor
 - 4.4 Bestuurskosten
 - 4.5 Website
- 5 Inkomsten**
 - 5.1 Contributie
 - 5.2 Sponsoring
 - 5.3 Overige inkomsten
- 6 Meerjarenbegroting**

Inleiding

Het VVOJ Werkplan 2013-2015 is een meerjarenprogramma dat de Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ) voorziet van een voortgezet profiel. Het programma bouwt verder op de activiteiten die zijn ingezet met het VVOJ *Werkplan 2004-2006, 2007-2009* en *2010-2012*.

De kerndoelen van de VVOJ zijn sinds de oprichting in februari 2002 niet veranderd, ook al is het journalistieke landschap wel aan sterke en voortdurende verandering onderhevig geweest. Die kerndoelen zijn nog altijd: uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring, en het lobbyen voor meer en betere onderzoeksjournalistiek. Dit werkplan gaat voort deze kerndoelen om te zetten in concrete activiteiten, allereerst voor de leden van de vereniging, maar ook voor het journalistieke werkveld in bredere zin. De blik van de vereniging zal zich blijven richten op het bevorderen van kritische en diepgravende journalistiek in Vlaanderen en Nederland.

Het VVOJ Werkplan 2013-2015 zal in beknopte vorm de huidige activiteiten van de vereniging beschrijven en een inzicht geven in de kosten, mogelijke nieuwe activiteiten en door de leden aangedragen suggesties uitwerken en toelichten, en afsluiten met een prognose van de benodigde gelden om de VVOJ als bloeiende vereniging in gang te houden.

Sinds de oprichting heeft de vrijwilligersorganisatie die de VVOJ in de basis blijft, dankzij structurele bijdragen van onze premium-sponsors Adessium Foundation en Stichting Democratie en Media, aangevuld met een aantal (grotere en kleine) verenigingssponsors een stevige professionalisering kunnen doorvoeren. Een stafmedewerker, twee webredacteuren en een directeur (allen parttime) zorgen voor de structuur en continuïteit waarbinnen een ruim netwerk van vrijwilligers de vele VVOJ-activiteiten vormgeeft.

Meer en meer wordt de vereniging betrokken bij allerlei (journalistieke) activiteiten. Een mooi gegeven, maar een dat tot keuzes noopt om verwatering van capaciteit en middelen te voorkomen. De VVOJ kerndoelen zullen daarbij scherp in het oog gehouden worden. Een bron van zorg blijft verder of de leden de aangeboden (en gretig opgezogen) kennis in hun journalistieke praktijk kunnen (blijven) gebruiken. Wat heb je aan een training als onderwijl je redactie wordt gedecimeerd? Ook daarom zijn kennisoverdracht en lobbyen voor goede omstandigheden voor onderzoeksjournalistiek in de optiek van de VVOJ onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Om alle plannen te kunnen (blijven) verwezenlijken zal ook in de toekomst een solide financiële basis nodig zijn. In dit werkplan willen we mogelijke sponsors en subsidiegevers een blik geven op de wijze waarop ook in de komende jaren structurele ondersteuning van de VVOJ kan bijdragen aan kwalitatief goede journalistiek in Nederland en Vlaanderen.

Henk van Ess
Voorzitter VVOJ

Margo Smit
directeur VVOJ

1 Achtergrond

Een gerespecteerde, slagvaardige en innoverende vereniging om rekening mee te houden. Dat is de status die de Nederlands-Vlaamse Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ in de tien jaar sinds haar oprichting in 2002 heeft bereikt. De VVOJ is een brede vereniging voor journalisten die diepgravende journalistiek (willen) bedrijven of belangrijk vinden, en hanteert daartoe een ruime definitie van onderzoeksjournalistiek.

Onderzoeksjournalistiek is kritische en diepgravende journalistiek. Kritisch wil zeggen dat de journalist niet slechts 'nieuws' doorgeeft dat er al was, maar nieuws maakt dat er zonder ingrijpen van de journalist niet zou zijn geweest. Diepgravend wil zeggen dat substantiële eigen journalistieke inspanning is verricht, in kwantitatieve zin, in kwalitatieve zin, of in een combinatie daarvan.

Ruim 600 journalisten uit Nederland en Vlaanderen voelen zich dusdanig aangesproken door en betrokken bij deze vorm van journalistiek dat zij zich middels een lidmaatschap aan de VVOJ verbonden hebben. Vele tientallen van hen zetten zich belangeloos in voor de vereniging. Inmiddels ruim 400 collega's hebben sinds 2002 genereus hun kennis gedeeld op congressen, bijeenkomsten en in Jaarboeken. De beschikbaarheid van enthousiaste professionals ten behoeve van hun vakgenoten houdt de VVOJ vitaal, en zorgt voor een goede band met talloze redacties in Nederland en Vlaanderen en met het steeds verder uitdijende leger freelancers.

De VVOJ ziet twee manieren waarop de bevordering van onderzoeksjournalistiek het best bereikt kan worden: uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring, en de lobby voor meer en betere onderzoeksjournalistiek. Langs deze twee meetlatten legt de vereniging al haar plannen. En daar blijft behoefte aan.

VVOJ-activiteiten als de jaarlijkse Conferentie Onderzoeksjournalistiek, het Jaarboek, de organisatie van de uitreiking van De Loep (prijs voor onderzoeksjournalistiek), de VVOJ-café's, speciale trainingdagen voor lokale/regionale en voor jonge journalisten worden druk bezocht; er is een toenemende behoefte aan in-company trainingen in onderzoekstechnieken; de VVOJ schrijft mee aan handboeken; er is door de vereniging een speciale website voor datajournalistiek opgezet. De lobby voor het openbaar en toegankelijk houden van informatie duurt voort en de betrokkenheid bij het organiseren van onderzoeksjournalistiek op redacties en in een mogelijk op te richten Centrum voor Onderzoeksjournalistiek is groot.

Het doen van kritisch, diepgravend journalistiek onderzoek moet blijvend bevochten worden.

In een economische en financiële crisis, waarin redacties blijven krimpen, een bloeiende freelance-praktijk niet vanzelfsprekend is, media komen en gaan en jongere generaties gewend zijn aan 'gratis', heeft onderzoeksjournalistiek al snel een imagoprobleem: het is duur, traag, risicovol en onzeker van uitkomst. De VVOJ wil zorgen voor oplossingen waar meestal alleen problemen worden gezien. Het bovenhalen van feiten, geven van context,

controleren van machthebbers en bieden van verdieping is wat goede journalistiek moet doen en vermag.

De VVOJ ziet het als haar taak de omstandigheden voor onderzoeksjournalistiek zo gunstig mogelijk te maken, zodat de inmiddels aan de collega's ter beschikking gestelde kennis ook blijvend gebruikt kan worden. Vanuit het werkveld bereiken de VVOJ in toenemende mate bezorgde berichten daarover. De VVOJ wil collega's 'zuurstof' blijven bieden, maar moet zich ook blijven inzetten dat die levensadem gebruikt kan blijven worden. Contacten met degenen die besluiten al dan niet aan onderzoeksjournalistiek te doen (hoofd- en eindredacties, uitgevers, omroepen) moeten beklijven, de meerwaarde van (onderzoeks)journalistiek moet onophoudelijk bepleit en aangetoond worden. De VVOJ doet dat niet in isolement, maar met (vele) andere (journalistieke) organisaties, waar dat opportuun en mogelijk is. De zorg van onze leden is ook de onze.

Het hier voorliggende *Werkplan 2013-2015* is een vertaling van de inspanningen die de VVOJ in Nederland en Vlaanderen daartoe wil blijven leveren. Met volle aandacht voor het consolideren van de kernactiviteiten en door het maken van scherpe keuzes in wat wel en niet aan te pakken zal de VVOJ zich in de komende jaren richten op het bieden van praktische handvaten voor iedere collega die naar verdieping zoekt, of dat nu middels een website (Medialab), een in-company training of het begeleiden van het opzetten van een onderzoeksjournalistiek centrum is. In nationaal en internationaal verband, voor de hoofdredacteur, de noeste graver, de datakraker, de solerende freelancer, het aanstormend webtalent of de niet of nauwelijks betaalde collega van de lokale radio. Een ieder die kritische journalistiek bedrijft en dieper gaat dan het eerstelijns-persbericht vindt de VVOJ aan zijn of haar zijde.

Alle activiteiten blijven uiteraard mede afhankelijk van de financiële armslag die de VVOJ in de komende jaren heeft. Door het aantrekken van structurele en projectponsors, het terugsluizen van (nu nog incidenteel maar meer en meer ook structureel) verworven inkomsten en het waar nodig inzetten van het door prudent financieel beleid inmiddels verkregen eigen vermogen van de vereniging wil de VVOJ haar doelstellingen bewerkstelligen. Omdat de journalistiek niet zonder onderzoek kan.

2 Uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring

Bij de oprichting van de VVOJ in 2002 was de uitwisseling en zeker overdracht van kennis en ervaringen tussen journalisten uit de lage landen hoogst ongebruikelijk. ‘Scoop’ gedreven als journalisten van nature zijn, lag het delen van kunde ver van de dagelijkse praktijk. Laat staan dat er in gezamenlijkheid een dossier werd aangepakt. Tien jaar later is dat veranderd. Nederlanders en Vlamingen leren van elkaar, binnen de landsgrenzen en daaroverheen. Instrumenteel hierin is nog steeds de jaarlijkse Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek, waaraan ieder jaar zo’n 300 journalisten deelnemen.

Er is een journalistieke community ontstaan, waar wordt gedeeld wanneer het kan en gestreden als het moet. Ook in de komende drie jaar zal de conferentie HET evenement zijn waar VVOJ-leden elkaar kunnen ontmoeten, netwerken, leren en discussiëren over hun vak. Het is tevens het moment waarop vakgenoten elkaar eren door de uitreiking van De Loep, de VVOJ Prijs voor Onderzoeksjournalistiek. Gedurende het jaar vinden kleinere en specialistische bijeenkomsten plaats op locatie, en incidenteel debatten in samenwerking met andere partners. Tot slot werkt de VVOJ (mee) aan handboeken, een Medialab voor datajournalistiek en specialistische producties.

Qua kennisdeling is er sinds de oprichting van de VVOJ dus wel wat veranderd. Maar de VVOJ zal ook de blik moeten blijven richten op de toepassing van de opgedane kennis, en strategieën blijven ontwikkelen om te zorgen dat de journalistieke omstandigheden ook blijven uitnodigen om de opgedane kennis te gebruiken. Uiteindelijk kan dit dan weer leiden tot het ‘terugploegen’ van kennis in de vereniging: kennisdeling leidt tot kennistoepassing, die leidt tot kennisontwikkeling en opnieuw kennisdeling. De VVOJ wil en kan de spil zijn van dit vliegwiel.

2.1 *Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek*

De Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek werkt volgens het principe ‘voor en door’ journalisten. Dat betekent dat workshops, trainingen en discussies (met een enkele uitzondering) door journalisten worden gegeven. De conferentie is allereerst toegankelijk voor leden, en indien plaats beschikbaar tegen meerprijs voor niet-leden (die journalist moeten zijn). We kiezen voor een brede aanpak van de conferentie (qua onderwerpen, niveau, media en soorten journalistiek onderzoek). Altijd geldt: we focussen op het uitwisselen van methoden en technieken.

De inhoudelijke organisatie van de Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek berust geheel bij VVOJ-leden. Het programma van (computer)trainingen en panelsessies wordt samengesteld door een werkgroep van vrijwilligers. Het bestuur zorgt voor de invulling van de plenaire gedeelten. Op de dag voorafgaand aan het congres vindt sinds 2010 een speciale computertrainingsdag plaats, een volle dag buffelen op speciale onderzoekstechnieken onder leiding van enkele gerenommeerde (buitenlandse) docenten. De conferentie vindt steeds plaats in het najaar.

(Delen van) de praktische organisatie van de conferentie worden indien nodig uitbesteed aan een professioneel congresbureau. Het vinden van sponsors, het zoeken van een 'gastheer' (journalistiekopleiding), de administratie en betaling van de inschrijvingen, de werving van deelnemers en het regelen van apparatuur worden door bestuur en vrijwilligers van de vereniging gedaan, in nauwe samenwerking met de directeur en stafmedewerker.

In de berekening van de kosten van de jaarlijkse Nederlands-Vlaamse conferentie onderzoeksjournalistiek zijn we uitgegaan van 200 deelnemers (een conservatieve schatting, aangezien we ieder jaar ruim – soms zelfs wel meer dan 100 deelnemers – hoger uitkomen). Dat zijn echter lang niet allemaal betalende deelnemers, omdat aan elke conferentie mensen onbezoldigd meewerken in ruil voor gratis deelname. Onkosten zoals reis- en verblijfskosten komen (een enkele uitzondering daargelaten) voor rekening van de spreker zelf of diens werkgever. Sprekers krijgen geen honorarium.

Buitenlandse sprekers krijgen ook geen honorarium, maar hun onkosten worden wel vergoed.

De inschrijvingskosten voor de conferentie bedragen in 2012 € 210 per persoon (de computerdag kost € 30). De feitelijke kosten zijn c.a. € 350 per persoon. Dat is een flink verschil, maar we vinden het belangrijk om de inschrijfkosten laag te houden, zodat ook freelancers en journalisten van armlastiger media aan de conferentie kunnen deelnemen. Studenten journalistiek krijgen toegang tot de conferentie (exclusief diner) voor € 99, niet-leden (mits journalist) betalen € 420 (m.u.v. de Europese conferentie in 2012), voor vroege boekers hanteren we een entreprijs van € 175. Gemiddeld ziet de begroting voor een conferentie er als volgt uit:

UITGAVEN

Conferentie, algemeen	2.300
Sprekers en Personeel	3.000
Management	6.000
Catering	42.000
Zaalhuur/hotel	5.400
Diversen	1.850
AV & computers	5.000
Copies	300
PR - conferentie	2.000
Conferentiemappen	1.400
Totaal	69.250

INKOMSTEN

Sponsoring	1.750
Inkomsten	25.000
Totaal	26.750

Tekort per jaar **42.500**

Om het tekort te dekken hebben we in het verleden hulp gekregen van sponsors en subsidiegevers. Dit waren uitgevers, redacties, onderwijsinstellingen, fondsen, bedrijven enzovoort. Deze combinatie van financiële steun en hulp 'in natura' (zoals het gratis

gebruikmaken van gebouwen, het lenen van computers of een aangeboden receptie) zal ook in de toekomst waar mogelijk toegepast worden voor het organiseren van deze buitengewoon succesvolle VVOJ-activiteit. Het financieel resultaat kan dan ook per jaar behoorlijk variëren. Het tekort wordt gedekt uit de beschikbare werkingsmiddelen van de vereniging.

2.2 VVOJ-café

Een VVOJ-café is een bijeenkomst met (een) spreker(s) en discussie, afgesloten met een borrel. De inhoud kan variëren van een pure discussiebijeenkomst tot een lezing of praktische workshop. De VVOJ-café's worden in wisselende plaatsen gehouden, en op wisselende tijdstippen. De cafés zijn toegankelijk voor leden, die een introducé (mits ook journalist) mogen meenemen. Jaarlijks houden we in Nederland zes, in Vlaanderen drie bijeenkomsten (hier met externe partners als Debatcentrum DeBuren en het Fonds Pascal Decroos).

De organisatie van het VVOJ-café ligt bij een kleine groep vrijwilligers en twee bestuursleden (een uit Vlaanderen, een uit Nederland). De werving van deelnemers en de administratie van de inschrijvingen verlopen via de website. De praktische organisatie, zoals het zoeken naar een geschikte locatie, het regelen van sprekers etc. wordt gedaan door de werkgroep. De cafés zijn gratis toegankelijk voor leden, introducés betalen € 5. We gaan uit van gemiddeld 30 bezoekers per keer, waarvan een klein deel introducé.

Kosten 9 cafés	3.000
Inkomsten – introducés	100
Tekort per jaar	2.900

Dit bedrag wordt betaald uit de contributie. Bij verminderde sponsoring zullen deze bijeenkomsten pas in late instantie onder druk komen te staan.

2.3 Werkgroepen naar vakgebied of specialisme

Onderzoeksmethoden en -technieken zijn niet per definitie binnen elk journalistiek aandachtsgebied gelijk. Zo vergt het lezen van jaarverslagen van bedrijven andere kennis dan die van niet-commerciële instellingen, kunnen vindplaatsen van data verschillen enzovoort. Daarom wil het VVOJ-bestuur leden die werkgroepen willen vormen rondom specifieke inhoudelijke thema's, werkomstandigheden of -gebieden (bv. freelancers, jonge VVOJ-leden, WOB-bers, documentaristen) ondersteunen. Dit door faciliteiten te bieden op de website, ruimte te maken in nieuwsbrieven en te helpen bij het organiseren van scholing of andersoortige bijeenkomsten. Het bestuur richt zelf geen werkgroepen op, het initiatief komt van de leden.

Zo organiseren de werkgroepen VVOJ-Jongeren en Lokale/Regionale Uitzoekjournalistiek eigen gespecialiseerde trainingdagen. Een Nederlandse en een Vlaamse Werkgroep WOB stelden in het verleden een rapport over praktijkervaringen met de Wet Openbaarheid van Bestuur op, en monitoorden ontwikkelingen op dit vlak. In Vlaanderen werkt de werkgroep aan een handboek Wobben. Nieuwe werkgroepen kunnen op verzoek van de leden worden

opgericht. Voor nieuwe werkgroepen moet sponsoring gevonden worden, dan wel bij bestuursbesluit geld in de begroting (uit de reserves) worden gereserveerd

De speciale trainingsdagen voor jonge en lokale/regionale journalisten draaien geheel op sponsoring geormerkt voor deze activiteiten. Begroting komende jaren:

Jongerendag	Totale kosten	280
	Inkomsten uit sponsoring	280
	Locatie en trainers gratis	
Lokale UJ dag	Totale kosten	3.280
	Inkomsten uit entreegelden	1.980
	Inkomsten uit sponsoring	1.300
	Locatie, apparatuur en trainers gratis	
Tekort per jaar		0

Vooruitblik: de freelancer

De VVOJ ziet onder haar leden (en vrijwilligers) het aantal freelancers sterk toenemen. Vanuit de leden komen steeds vaker verzoeken om ook als beroepsvereniging ons het lot van de zelfstandig opererende collega's aan te trekken. Omdat de VVOJ geen vakbond is maar zich richt op de bevordering van onderzoeksjournalistiek, kan geen betrokkenheid bij het uitonderhandelen van tarieven zijn. De vereniging kan echter wel andere wegen bewandelen om de positie van de freelance onderzoeksjournalist te versterken.

Bestuur en directie nemen het voortouw om gemotiveerde freelancers onder de leden samen te brengen om uit te werken hoe de vereniging met het meest effect haar doelstellingen ook voor freelancers kan bereiken en om deze voornemens uit te voeren. Suggesties vanuit de leden lopen uiteen van het versterken van de juridische positie van onderzoekende freelancers en het vinden van fondsen tot het uitwerken van een platform waarop freelancers, hun verhalen en hun afnemers (publiek, media) elkaar vinden. Indien gewenst en mogelijk zal voor nieuwe activiteiten geld geormerkt moeten worden vanuit de werkingsgelden dan wel vanuit nieuwe sponsorbijdragen.

2.4 De Loep, VVOJ Prijs voor Onderzoeksjournalistiek

Sinds 2004 reikt de VVOJ jaarlijks De Loep uit, de prijs voor excellente onderzoeksprojecten, met de bedoeling het beste in de Nederlandse en Vlaamse onderzoeksjournalistiek, in welke vorm die ook wordt gepubliceerd, te erkennen en te eren. De Loep wordt uitgereikt onder auspiciën van de VVOJ, maar wordt toegekend door een onafhankelijke jury van (oud-) journalisten. Het reglement is terug te vinden op de VVOJ-website, www.vvoj.nl / www.vvoj.be.

De jury wordt ondersteund door enkele vrijwilligers en de stafmedewerker.

Er is een Loep voor de geschreven pers, voor audiovisuele media en een aanmoedigingsprijs voor journalisten die minder dan drie jaar ervaring hebben in de professionele beoefening van hun vak (de criteria voor de aanmoedigingsprijs worden per 2013 gewijzigd om het

aanmoedigende karakter van de prijs meer te benadrukken). De prijzen bestaan uit een geldbedrag van ieder € 1.500, een oorkonde en een object, uiteraard een Loep. De aanmoedigingsprijs bestaat uit een bedrag van € 750 en een oorkonde.

De kosten voor de jaarlijkse prijs voor de onderzoeksjournalistiek bestaan voornamelijk uit prijzengeld. Daarnaast zijn er jurykosten. De kosten worden gefinancierd uit sponsorgelden: hoofdsponsors kunnen zich expliciet verbinden aan De Loep.

Vooruitblik: een multi- en/of crossmediale Loep

Vanaf 2013 wordt een extra categorie toegevoegd, voor multi- en/of crossmediale projecten. Daartoe zal het reglement worden aangepast en extra gelden gevonden. Want ook deze prijs zal bestaan uit een geldbedrag van € 1.500, een oorkonde en een Loep.

Hoofdprijzen 3 x		4.500
Aanmoedigingsprijs		750
Onkosten	Objecten, reis- en verblijfskosten jury, werving, kopieën, verzendkosten	2.700
Totaal/Tekort per jaar		7.950

2.5 Uitwisseling kennis en ervaring: internationaal

Niet alleen op kleine schaal, tussen Nederland en Vlaanderen, maar ook op breder terrein zoekt de VVOJ naar samenwerking tussen journalisten uit verschillende landen. Onderzoeksdossiers houden zich niet aan grenzen, de onderzoeksjournalist zal dus ook naar grensoverschrijdende kennis op zoek moeten. Daartoe organiseerde de vereniging in september 2005 de derde editie van de Global Investigative Journalism Conference in Amsterdam, in 2008 in Brussel de eerste en in 2012 in Antwerpen de tweede European Investigative Journalism Conference. Als altijd geheel draaiend op het enthousiasme van tientallen vrijwilligers en donaties van zeer uiteenlopende aard (van vat bier tot financiële bijdrage).

De VVOJ zal haar leden behulpzaam blijven bij het verbreden van hun internationale netwerk. De vereniging is daartoe

- partner bij de organisatie van de tweejaarlijkse Global Investigative Journalism Conference, met invloed op het programma en de kans leden als sprekers en deelnemers te 'pluggen'.
- deelnemer aan het Global Investigative Journalism Network. Het netwerk helpt bij de organisatie van de global conferences, en koppelt waar nodig collega's aan elkaar voor grensoverschrijdend onderzoek. Het neemt geen politiek, religieus of ideologisch standpunt in en doet geen onderzoek. Het netwerk wordt onderhouden vanuit de University of Illinois at Urbana-Champaign (USA) en leeft vooral middels de website www.globalinvestigativejournalism.org.
- tijdens de VVOJ-conferenties gastheer van bijeenkomsten van Europese specialisten op het vlak van de Wet Openbaarheid van Bestuur (www.wobbing.eu).
- deelnemer aan het bestuur en adviseur van het European Investigative Journalism Fund, (www.journalismfund.eu), een onafhankelijk fonds opgericht in 2009 dat grensoverschrijdend journalistiek onderzoek binnen Europa wil bevorderen. Het

fonds draait op sponsorbijdragen en verstrekt werkbeurzen, toegewezen door een onafhankelijke jury. Journalismfund wordt administratief gerund door het Vlaamse Fonds Pascal Decroos voor Bijzondere Journalistiek.

Dit alles vanuit de gedachte dat waar onze onderzoeksobjecten niet stilstaan bij de grens, wij dat ook niet moeten doen. In de toekomst zal de VVOJ blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden om internationale samenwerking tussen journalisten te faciliteren. Speciale werkgroepen (per thema, geografische spreiding of in den brede) zijn daartoe een mogelijk en voor de hand liggend middel.

De VVOJ beoogt een vertegenwoordiger naar de tweejaarlijkse bijeenkomst van het Global Investigative Network te sturen, die samenvalt met de internationale conferentie onderzoeksjournalistiek. Hiervoor is een klein bedrag gereserveerd uit de sponsoropbrengsten. De overige internationale activiteiten geschieden zonder onkosten, dan wel op kosten van de internationale organisaties waarbij de VVOJ betrokken is.

2.6 Onderzoeksjournalistieke training

Nederland en Vlaanderen kennen buiten de VVOJ-trainingen nog altijd weinig mogelijkheden voor werkende journalisten om zich te laten (bij)scholen in de nieuwste onderzoeksmethoden en technieken. Scholingsbudgetten zijn wel vastgelegd in Cao's maar worden niet altijd voor het afgesproken doel aangesproken. De VVOJ lobbyt voor het aanwenden bij deze budgetten bij de hoofdredacties.

Kennisoverdracht is een van de twee kerndoelen van de VVOJ. Het kan door middel van trainingen en workshops tijdens de jaarlijkse Conferentie Onderzoeksjournalistiek (de belangrijkste pijler onder de VVOJ), via op maat gemaakte in-company trainingen, of tijdens speciaal voor VVOJ-leden opgezette trainingdagen (of –avonden). Ook heeft de VVOJ nauwe contacten met diverse journalistiekopleidingen. Tot slot vormen VVOJ publicaties een integraal onderdeel van het streven om kennis over onderzoeksjournalistiek over te dragen en speelt de website (zie ook de nieuwe website Medialab) een steeds centraler rol.

2.6.1 Workshops en trainingen

De VVOJ houdt workshops en trainingen op haar jaarlijkse conferenties in november. De docenten en trainers zijn (zeer) ervaren in het lesgeven en leidend op hun vakgebied. Ook worden docenten uit het buitenland aangetrokken. Workshops die regelmatig terugkeren zijn: gebruik van de Wet Openbaarheid van Bestuur, creatief denken, gebruik van archieven, statistiek, onderzoek presenteren op televisie en verhalen vertellen. De computertrainingen hebben betrekking op o.a. zoeken op internet, social networks, werken met databases (zoals Excel en Access) en record keeping. De duur van de workshops en trainingen varieert van vijf kwartier tot een hele dag. De lessen bestaan uit een theoretisch gedeelte en een behoorlijke dosis praktische oefeningen, met waar mogelijk oefenopdrachten achteraf en feedback.

Vooruitblik: gespecialiseerde trainingen bij 'derden'

In het verleden heeft de VVOJ incidenteel trainingen voor leden laten organiseren door 'leveranciers' van onderzoeksmateriaal als CBS en Kadaster, en specialisten als Advocatenkantoor Kennedy/Van der Laan (Wob-training). Daarvoor is doorgaans veel animo

(met uitschieters van ruim 50 toekomstige ‘wobbers’ in 2009, en evenveel geïnteresseerden bij het Kadaster in 2012). Waar deze gespecialiseerde kennis aanwezig is, en instellingen bereid zijn die (gratis dan wel tegen zeer lage kosten) aan te bieden, zal de VVOJ dit traject verder uitbouwen. Met name in Vlaanderen valt hier een wereld te winnen.

2.6.2 Cursussen onderzoeksjournalistiek

De VVOJ werkt sinds een aantal jaren samen met de Lessius Hogeschool Mechelen, het Fonds Pascal Decroos in Brussel en met het Centrum voor Communicatie en Journalistiek in Utrecht bij de organisatie van twee uitgebreide cursussen onderzoeksjournalistiek: de cursus Internationale Research Journalistiek (IRJ) in Mechelen en de cursus Onderzoeksjournalistiek in Utrecht. De cursussen behandelen in tien avonden of meer alle belangrijke researchtechnieken, van brainstormen over een onderwerp tot het aan de man brengen van onderzoeksverhalen. Een groot aantal docenten bij deze cursussen geeft ook in ander verband les voor de VVOJ en VVOJ-leden krijgen een aantrekkelijke korting (rond 10%) op het lesgeld. Aan deze activiteit zijn voor de VVOJ geen kosten verbonden.

2.6.3 In-company trainingen

De VVOJ verzorgt trainingen op de werkplek bij zowel Nederlandse als Vlaamse media, op verzoek of als onderdeel van sponsorovereenkomsten. De in-company trainingen worden in overleg met de opdrachtgever op maat gemaakt. De trainingen lopen uiteen van praktische computerlessen (bijv. zoeken op internet, Excel, databases en record keeping) tot processturende trainingen zoals Creatief Denken en Projectmanagement. De VVOJ staat garant voor de deskundigheid van de trainers en de kwaliteit van de inhoud.

Sponsors kunnen hun tegenprestatie in de vorm van in-company trainingen naar keuze ontvangen.

2.6.4 Kosten

Het uitgangspunt van VVOJ-trainingen is altijd geweest dat ze op jaarbasis kostendekkend moesten zijn. Pas als er vraag naar bepaalde trainingen was, werd er initiatief genomen om deze aan te bieden tegen een (concurrerend) bedrag waaruit docenten betaald werden. Indien een in-company training deel uitmaakte van een sponsorovereenkomst nam de VVOJ alle kosten (inclusief docent) op zich.

Vooruitblik: een (bescheiden) inkomstenbron?

Uit het onderzoek *Een nieuwe impuls voor Onderzoeksjournalistiek* in 2011 bleek onder hoofdredacties een sterke vraag naar kwalitatief hoogwaardige trainingen, waarbij men graag de VVOJ als partner betrokken wil zien. De VVOJ, als vereniging zonder winstoogmerk, zou deze trainingen tegen een relatief laag tarief kunnen aanbieden. Echter, de VVOJ hecht aan een marktconforme prijs, en kan met het aanbieden van trainingen met haar keurmerk een mogelijke diversificatie van inkomstenbronnen bereiken. Daarom is het bestuur voornemens om meer structureel trainingen op maat en met een kleine opslag voor de verenigingskas aan te bieden.

De mogelijkheid wordt onderzocht van het (op no-cure-no-pay basis) aanstellen van een scholingscoördinator, die de scholingsbehoefte moet inventariseren en van een passend aanbod moet voorzien. Ook organisatorisch (deelnemersadministratie, locatiekeuze) zal

deze scholingscoördinator vraag aan aanbod passen. In het najaar van 2012 is met dit model voorzichtig geëxperimenteerd middels een cursusserie bij een van de krantenuitgevers, leidend tot een bescheiden inkomstenbedrag voor de vereniging (€ 1.250). Directeur en bestuur hebben de organisatorische en inhoudelijke coördinatie op zich genomen. Dit vraagt echter veel tijd, vandaar het onderzoek naar een speciale coördinator, die echter zichzelf zal moeten bedruipen en enige inkomsten zal moeten genereren. In 2013 zal dit model mogelijk breder ingang gaan vinden.

2.7 Publicaties

De VVOJ heeft de afgelopen jaren diverse boeken uitgegeven, in papieren en digitale vorm. De boeken hebben een huisstijl, zodat ze herkenbaar zijn als VVOJ-publicaties. De vereniging heeft een eigen uitgeverscode, om gedrukte boeken te kunnen voorzien van een ISBN. Vormgeving en drukwerk van alle publicaties worden uitbesteed.

2.7.1 Rapporten

Rapportages van, door of in opdracht van de VVOJ uitgevoerd onderzoek naar aspecten van (onderzoeks)journalistiek: tussen 2002 en 2005 zijn vier rapporten uitgebracht: *Onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen*, *Investigative Journalism in the US and Sweden*, *Lesmateriaal voor Computer Assisted Reporting* en *Investigative Journalism in Europe*. In 2009 zag een onderzoek naar praktijkervaringen met de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) het licht, *Een muur van rubber. De Wob in de journalistieke praktijk* (met steun van het Stimuleringsfonds voor de Pers).

In 2010-2011 deed extern onderzoeksbureau Beter Blaadje in opdracht van de VVOJ onderzoek onder 23 hoofdredacties naar de opvattingen over stimulering van onderzoeksjournalistiek in het werkveld. Het rapport *Een nieuwe impuls voor Onderzoeksjournalistiek* diende tevens om het draagvlak onder bestaande media te peilen voor het opzetten van een Centrum voor Onderzoeksjournalistiek. Het werd bekostigd uit projectsubsidie van Adessium Foundation.

In 2012 heeft de VVOJ meegewerkt aan het tot stand komen van een *Handboek Datajournalistiek*. Hiervoor is speciale projectsubsidie verkregen van het Stimuleringsfonds voor de Pers.

Momenteel lopen geen nieuwe onderzoeken, indien de noodzaak of de wens zich aandient, zal de vereniging nieuwe rapporten initiëren, waarvoor projectfinanciering zal worden gezocht.

2.7.2 Jaarboek Onderzoeksjournalistiek

Het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek wordt uitgegeven sinds 2003, en is bedoeld om leden inzicht te verschaffen in de manier waarop onderzoeken bij diverse media tot stand zijn gekomen, en om discussie aan te zwengelen over de gebruikte methoden en technieken. Het jaarboek bevat voorbeelden van bijzondere onderzoeksprojecten (waaronder alle nominaties voor De Loep, de VVOJ Prijs voor Onderzoeksjournalistiek), voorzien van een naschrift door de makers waarin ze uitleggen hoe ze het project hebben aangepakt. De

verschijningsdatum valt elk jaar samen met die van de Nederlands-Vlaamse conferentie onderzoeksjournalistiek.

Het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek wordt gemaakt (zowel inhoudelijk als praktisch) door een werkgroep van VVOJ-leden, met een bestuurslid als coördinator. Het Jaarboek kent een professionele eindredactie, waarvoor de opdracht door het bestuur en/of de directeur wordt verstrekt op basis van (periodieke) aanbesteding. Bestuur, directeur en stafmedewerker zorgen voor de werving van advertenties.

Voor het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek gaan we uit van 210 pagina's en een oplage van 800. De kostprijs is € 18,75 per stuk. Het jaarboek is gratis voor VVOJ-leden.

Vormgeving, druk&bindwerk	800 stuks, 210 pagina's	9.000
Eindredactie	Aantal uren à € 45/uur	6.000
Totaal		15.000
Inkomsten	advertenties, evt. verkoop	2.825
Tekort per jaar		12.275

Het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek wordt uit de lidgelden en zo mogelijk uit advertenties bekostigd. Uit de verkoop van publicaties die in het verleden zijn uitgegeven boeken we jaarlijks een klein bedrag in.

2.8 Website

De VVOJ-website draagt bij aan uitwisseling van kennis en ervaring door een kenniscentrum te zijn op het gebied van onderzoeksjournalistiek, door ruimte te bieden voor discussie en door informatie te geven over VVOJ-leden zodat zij elkaar kunnen vinden en eventueel kunnen samenwerken. De site is zowel via een Nederlands (www.vvoj.nl) als via een Belgisch (www.vvoj.be) webadres toegankelijk. Er is een besloten deel, alleen toegankelijk voor leden, en een open deel.

In het besloten deel van de website worden praktijkervaringen met onderzoeksthema's en onderzoekstechnieken ontsloten. Materiaal afkomstig van VVOJ-trainingen, cursussen, conferentiewerkgroepen en cafébijeenkomsten is doorzoekbaar gemaakt op naam, thema en methode. In de periode 2008-2010 hebben twee webredacteurs uit projectsubsidie van Stichting Democratie en Media en verenigingsgelden 16 uur per week de website onderhouden. Sinds 2010 heeft de vereniging de webredacteurs helemaal vanuit de werkingsmiddelen betaald.

Kosten webredactie per jaar **38.000**

Vooruitblik: Medialab

In het najaar van 2011 heeft de VVOJ subsidie aangevraagd bij het innovatiebudget van het Stimuleringsfonds voor de Pers om een speciale website voor journalisten voor training in het vinden, verwerken en publiceren van data te ontwikkelen. Dit Medialab For Reporters wordt toegankelijk voor alle journalisten (niet alleen VVOJ-leden) en behandelt met tips, tools en tutorials het vergaren, verwerken en visualiseren van data voor alle journalistieke

platforms. Het Stimuleringsfonds voor de Pers heeft de aanvraag gehonoreerd met een bedrag van € 53.750 voor de periode 2011 – 2013, een bedrag dat de VVOJ geacht wordt uit eigen middelen te matchen.

De vereniging heeft een aantal van de uren webredactie verschoven naar de bouw en het na de start onderhouden van Medialab, tot het bedrag van € 53.750 over de periode 2011 – 2013. Er is externe expertise ingekocht en geïnvesteerd (in hard- en software en hosting). Sinds december 2011 is er gewerkt aan de bouw, het ontwikkelen en vullen van Medialab. Najaar 2012 verscheen de eerste publicatie m.b.v. Medialab gemaakt (*Parool*, 19-10-2012) De site Medialab For Reporters is op de VVOJ Conferentie in november 2012 officieel live gegaan.

Voor het onderhoud van Medialab na de projectperiode zal opnieuw projectfinanciering gezocht moeten worden, tenzij bestuur en leden besluiten dat een deel van de uren van de webredactie hieraan blijvend besteed kunnen worden en dus vanuit de werkmiddelen van de vereniging bekostigd zullen blijven worden.

Personeelskosten Medialab 2011-2012-2013		80.000
Investeringskosten Medialab, incl. hosting		27.500
Totaal		107.500
Inkomsten 2011-2013	Stimuleringsfonds	53.750
Inzet werkmiddelen		53.750
Tekort		0

2.9 Nieuwe initiatieven

De VVOJ wil te allen tijde (ook tijdens de looptijd van een Werkplan) flexibel blijven voor nieuwe initiatieven. Echter, we kunnen niet alles. Nieuwe initiatieven zullen allereerst plaatsvinden in het kader van de kernactiviteiten: het congres (met een continue – zeer internationaal gerichte - speurtocht naar nieuwe technieken, nieuwe trainingsvormen en zich ontwikkelende methoden) en de kennisoverdracht middels bijeenkomsten en in-company trainingen.

Bij een rondgang in de zomer van 2012 hebben de leden aangegeven dat er diverse andere terreinen bestaan waarop zij de VVOJ graag (meer) actief zouden zien worden. Enkele van deze suggesties (o.a. het bevorderen van uitwisseling tussen wetenschappelijk onderzoek naar onderzoeksjournalistiek en onderzoeksjournalisten; monitoren (eventueel op de website) van onderzoeksjournalistiek) zijn interessant en nuttig, maar vallen door de (om versnippering en verwatering van capaciteit en middelen te voorkomen) keuze van de VVOJ voor haar kernactiviteiten (nu) niet op een structurele wijze te realiseren. De VVOJ wil graag proberen of meehelpen voor deze taken 'onderdak' (mogelijk bij een lectoraat onderzoeksjournalistiek of in een academische omgeving) te vinden.

De roep om meer online activiteit (van blogs over de totstandkoming van onderzoeksjournalistieke verhalen en de organisatorische aanpak van een onderzoeksredactie tot het frequenter aanbieden van cursus- en trainingsmateriaal) vindt met de start van Medialab en een aantal rubrieken op de website al invulling. De website(s) worden steeds belangrijker bij het beschikbaar maken (en houden) van overgedragen kennis, tips, en materiaal. Leden worden uitgenodigd over hun werk te schrijven en vertellen in interviews. Als Medialab in 2013 functioneel is, komt er weer meer tijd beschikbaar voor de webredactie om de community die de website ook is van meer functionaliteit te voorzien.

In de meerjarenbegroting zal een post 'nieuwe initiatieven' opgenomen worden, om het mogelijk te maken dat zaken die we nu nog niet zien aankomen ook van financiële middelen te voorzien. Dat zal op projectbasis moeten gebeuren.

3 Promoten en lobbyen

3.1 Journalistieke managers

Voor succesvolle onderzoeksjournalistiek zijn uitgevers, hoofdredacties en chefs zeker zo belangrijk als de journalisten die het uitvoerende werk doen, zo bleek in 2002 uit het onderzoek *Onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen* en het rapport *Een nieuwe impuls voor onderzoeksjournalistiek* uit 2011. Immers, in tijden waarin redacties moeten inkrimpen, komt onderzoeksjournalistiek snel onder druk te staan. Of er op een redactie onderzoeksjournalistiek plaatsvindt en of er geld is voor scholing van journalisten is een bewuste keuze van het management. Door het bestuur wordt gewerkt aan een speciaal 'marketingplan' voor het enthousiasmeren van hoofdredacties voor onderzoeksjournalistiek.

Tijdens de jaarlijkse Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek wordt voor managers specifiek gezocht naar thema's en sprekers (veelal uit het buitenland) die hen nieuwe inzichten en handreikingen kunnen geven bij het bevorderen van kritische en diepgravende journalistiek. Deze zogenoemde managerstrack trekt jaarlijks een gezelschap geïnteresseerde leidinggevenden naar de VVOJ.

Onderzocht wordt of er verder behoefte is aan speciale managementseminars over het organiseren van onderzoeksjournalistiek op redacties. Deze seminars zullen extern gefinancierd of gesponsord moeten worden, dan wel zichzelf moeten bedruipen.

3.2 Openbaarheid en toegankelijkheid van informatie

De VVOJ wil in praktisch en strategisch opzicht bijdragen aan de openbaarheid van bronnen en databases. Op basis van het in 2009 onder VVOJ-leden uitgevoerde onderzoek naar praktijkervaringen met de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) in Nederland en Vlaanderen, gepubliceerd in het boekje *Een Muur van Rubber*, wordt in Den Haag en Brussel actief gelobbyd voor hanteerbare (nationale en Europese) openbaarheidswetgeving. De vereniging steunt het initiatief tot het schrijven van een Handboek Wob in Vlaanderen.

Ook laat de VVOJ zich indien zinnig in het publieke debat horen over onderwerpen als klokkenluiderrechten, bronbescherming, het journalistiek verschoningsrecht, de rol van de publieke omroep en de financiering van onderzoeksjournalistiek in tijden van financiële crisis.

3.3 De VVOJ en andere (journalisten)organisaties

De VVOJ werkt gericht samen met andere (nationale en internationale) organisaties om de doelstellingen van de vereniging verder te realiseren. De vereniging is een (h)erkend speler op het journalistieke veld. Inmiddels is de VVOJ betrokken bij de volgende andere (journalistieke) organisaties en initiatieven:

- de VVOJ zit in het bestuur van Internationaal Perscentrum Nieuwspoor in Den Haag;
- de VVOJ zit in het bestuur van het European Journalism Fund;
- jaarlijks organiseert de VVOJ tijdens de Conferentie Onderzoeksjournalistiek een speciale ronde-tafelbijeenkomst over onderwijs in onderzoeksjournalistiek;

- de VVOJ is actief promotor van de postgraduale en avondstudie onderzoeksjournalistiek aan de Katholieke Hogeschool Mechelen en het Centrum Communicatie en Journalistiek aan de Hogeschool Utrecht;
- de VVOJ is betrokken bij bijeenkomsten van (Europese) specialisten op het vlak van openbaarheidwetgeving ('Wobbing Europe');
- VVOJ-(bestuurs)leden zijn namens de vereniging sprekers en docenten op diverse (internationale) symposia en opleidingen;
- de VVOJ is gesprekspartner van de Nationale Ombudsman en Archiefraad waar het gaat om (pro-actieve) openbaarheid van de overheid en bruikbare archivering van overheidsdocumenten;
- de VVOJ werkt mee aan de organisatie van de Global Investigative Journalism Conferences (tweejaarlijks).

Vooruitblik: nieuwe samenwerkingsverbanden

In de komende jaren zal de VVOJ waar mogelijk en wenselijk de samenwerking met derden verder intensiveren om zo kritische en diepgravende journalistiek te bevorderen. Door de grotere zichtbaarheid stromen de initiatieven op de VVOJ af. Om echter haar beperkte krachten niet te versnipperen, zal de vereniging slagvaardig moeten kiezen uit de verbanden die worden aangegaan. Zo zal de vereniging zich ook inzetten bij:

- de organisatie van de World Journalism Education Conference in 2013 te Mechelen;
- speciale trajecten gericht op onderzoeksjournalisten vanuit het Mediafonds en het Expertisecentrum Journalistiek;
- het opzetten van uitwisselingen tussen Nederlandse en Vlaamse journalisten georganiseerd en gefaciliteerd door de Nederlandse en Belgische ambassades;
- het opzetten van uitwisselingen tussen Nederlandse, Vlaamse en Afrikaanse journalisten georganiseerd en gefaciliteerd via zusterorganisatie FAIR (Forum for African Investigative Journalists);
- activiteiten voor freelancers waar deze bijdragen aan de bevordering van onderzoeksjournalistiek door freelancers.

3.4 Vooruitblik: De VVOJ en een centrum voor onderzoeksjournalistiek

Bij het aangaan van de donorrelatie tussen Adessium Foundation en de Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ in 2010 rees de vraag naar het ontwikkelen van een strategie om tot meer onderzoeksjournalistieke output te komen in Nederland en Vlaanderen en de mogelijke rol van de VVOJ daarbij. Onderzoek naar de opzet van een (non-profit) centrum voor onderzoeksjournalistiek kwam in dat kader al snel ter sprake. In het voorjaar van 2011 liet de VVOJ een onderzoek uitvoeren onder hoofdredacties van Nederlandse en Vlaamse media naar de meest effectieve strategie en ondersteuning om tot meer onderzoeksverhalen te komen, *Een nieuwe impuls voor onderzoeksjournalistiek*. Een van de achterliggende doelen van het onderzoek was het verkrijgen van inzicht in draagvlak voor een centrum voor onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen.

Uit de conclusies van dit onderzoek, aan Adessium Foundation gerapporteerd in augustus 2011, bleek dat er destijds weinig draagvlak was onder bestaande media voor zo'n centrum. Toch heeft de VVOJ voorgesteld, en is daarin sinds voorjaar 2012 door Adessium Foundation financieel ondersteund, om een aantal business modellen voor een centrum uit te werken.

Deze zijn in september 2012 aan Adessium Foundation gepresenteerd. En inmiddels is het enthousiasme in het werkveld om samen te werken met een non-profit onderzoekscentrum dat kwalitatief hoogwaardige content kan leveren gegroeid.

De vereniging zal zich moeten beraden wat haar rol kan zijn in het traject naar het mogelijk opzetten van een Centrum voor Onderzoeksjournalistiek, dat verhalen vindbaar, maakbaar, haalbaar en betaalbaar moet maken. Een verenigingsstructuur leent zich niet voor het 'runnen' van een dergelijk centrum. Nauwe betrokkenheid (middels advies, leveren van expertise) ligt echter voor de hand. Welke vorm deze betrokkenheid krijgt, is aan leden en bestuur.

4 Organisatie en administratie

Begon de VVOJ in 2002 nog als een geheel op vrijwilligers draaiende organisatie, inmiddels heeft de vereniging vier (parttime) betaalde medewerkers in dienst. Deze professionaliseringslag moest gemaakt worden, gezien het groeiend aantal taken dat de vereniging voor haar leden en voor de journalistiek in bredere zin op zich heeft genomen.

Sinds voorjaar 2005 beschikt de VVOJ, dankzij structurele bijdragen van premium-sponsor Stichting Democratie en Media en sinds 2010 ook Adessium Foundation, over een stafmedewerker voor 27 uur per week (vaste aanstelling). Zij is een zeer ervaren office-manager, die het stafbureau van de VVOJ bemenst. Ze verricht (leden-)administratieve en boekhoudkundige taken, en ondersteunt de vrijwilligers die de VVOJ-prijs, de cafés, het Jaarboek en de VVOJ-conferenties organiseren. De stafmedewerker wordt aangestuurd door de directeur.

In 2009 werd een directeur aangesteld voor 25 uur per week (met een contract voor onbepaalde tijd voor twee jaar, nadien als vaste aanstelling toen daarvoor additionele financiering gevonden werd). Deze directeur ondersteunt het bestuur, stuurt de stafmedewerker en webredactie (in praktische zin) aan, lobbyt, werft fondsen en heeft samen met de stafmedewerker de praktische organisatie van conferenties (en andere bijeenkomsten) onder haar hoede. De directeur wordt aangenomen (en eventueel ontslagen) door het bestuur en legt aan het bestuur verantwoording af.

Beide medewerkers houden kantoor op de Hogeschool Utrecht, Faculteit Communicatie en Journalistiek, die daarvoor de kosten op zich neemt. Deze kosten worden in de begroting inzichtelijk gemaakt, om transparant te maken wat deze bijdrage de vereniging oplevert (en dus wat het de vereniging zou kosten indien deze bijdrage in nature onverhoopt zou wegvallen). Vanaf 2013 zal dit in de begroting apart opgenomen worden.

De website heeft een inhoudelijke maar ook ondersteunende en als zodanig steeds verder groeiende rol. Niet alleen het via nieuwsbrieven en artikelen op de website berichten en discussiëren over onderzoeksjournalistieke thema's maar ook het werven van deelnemers voor activiteiten, inschrijven voor bijeenkomsten, doen van bestellingen en betalingen voor conferenties en cursussen geschiedt via de website. De website is een centraal onderdeel van de gemeenschap die de VVOJ is.

De kosten voor het uitbreiden en actueel houden van de VVOJ-website (16 uur webredactie betaald) neemt de vereniging sinds 2010 zelf op zich, hetgeen mogelijk werd door structurele sponsoring van Adessium Foundation. De medewerkers van website/Medialab worden aangestuurd door de directie en een bestuurslid. Om de verhouding tussen bestuur en webredactie te formaliseren is een redactiestatuut opgesteld.

De VVOJ zou niet kunnen draaien zonder de vele enthousiaste vrijwilligers. Een vaste pool van zo'n 50 vrijwilligers neemt allerlei taken op zich: van bestuurswerk, het samenstellen van de conferentie en het jaarboek, het organiseren van cafés en trainingsdagen tot het vullen van enveloppen en congressmappen. Sinds 2010 is het mogelijk om kleine vergoedingen te

verstrekken voor reiskosten (indien vrijwilligers geen andere bron hebben om deze kosten op te verhalen, hetgeen met name bij de vele actieve freelancers niet het geval is).

4.1 Directeur

Voor de parttime directeur (25 uur/week) heeft premium-sponsor Stichting Democratie en Media in 2009 twee jaar subsidie van € 47.000/jaar toegezegd. De vereniging droeg zelf een aantal additionele kosten (telefoon, reis- en representatiekosten). Sinds 2010 kan met de niet-geormerkte donatie van Adessium Foundation voor de algehele werking van de vereniging het stafbureau bekostigd worden. De directeur werkt indien nodig op het VVOJ-kantoor bij de stafmedewerker, en kan mobiel werken.

Totaal directeur	Incl. werkgeverslasten	52.000
-------------------------	------------------------	---------------

4.2 Stafmedewerker

In 2005 heeft de VVOJ dankzij een structurele subsidiebijdrage van de Stichting Democratie en Media voor overheadkosten een parttime stafmedewerker aangenomen (nu: 27 uur/week), ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk dat door VVOJ-leden wordt gedaan. Sinds 2010 kan met de niet-geormerkte donatie van Adessium Foundation voor de algehele werking van de vereniging het stafbureau bekostigd worden. Huisvesting en faciliteiten worden door middel van sponsoring in natura door de Hogeschool Utrecht, faculteit Communicatie en Journalistiek op zich genomen. Het VVOJ stafbureau bevindt zich sinds voorjaar 2005 op de Hogeschool Utrecht, Padualaan 99, Utrecht.

Totaal stafmedewerker	Incl. werkgeverslasten	29.000
------------------------------	------------------------	---------------

4.3 Accountantskantoor

Voor administratieve ondersteuning (salarisadministratie, boekhouding en verplicht opstellen jaarrekening) heeft de VVOJ een contract afgesloten met Accountantskantoor Los. De totale kosten van € 4.800 komen ten laste van de werkingsmiddelen van de vereniging.

Totaal accountant		4.800
--------------------------	--	--------------

4.4 Bestuurskosten

Bestuursleden maken onkosten voor VVOJ-werkzaamheden, en na vergaderingen wordt een lichte maaltijd gegeten. In totaal gaat het om een post van € 1.400 per jaar. Deze kosten worden uit de lidgelden betaald.

4.5 Website

De onderhoudskosten van de website blijven beperkt tot de domeinnamen en de providerkosten. Het gaat om een bedrag van € 2.100 per jaar. De hosting- en onderhoudskosten voor Medialab zijn vervat in de projectsubsidie vanuit het Stimuleringsfonds voor de Pers en liggen rond de € 1.000 per jaar.

5 Inkomsten

De VVOJ is een op contributies en (vooral) sponsoring en donaties draaiende vereniging zonder winstoogmerk. Alle inkomsten worden teruggesluisd naar activiteiten ter bevordering van kritische en diepgravende journalistiek. Contributiebedragen nemen slechts een deel van de inkomsten voor hun rekening, ongeveer gelijk aan het deel dat komt van entreegelden voor de VVOJ conferentie, het grootste deel komt uit sponsoring en 5% uit zeer diverse hoek. De vereniging realiseert zich dat sponsorrelaties niet voor eeuwig zijn, en moet zich dus continu beraden op haar financiële soliditeit. Directeur, bestuur en stafbureau zoeken doorlopend naar nieuwe mogelijkheden, aanvullende inkomsten, projectfinanciering en nog onontgonnen wegen voor het gezond houden van de VVOJ. De inbreng van leden wordt daarbij actief aangemoedigd, en aangedragen suggesties worden geëxploreerd.

Dit werkplan zal moeten bijdragen aan het opnieuw werven van een aantal structurele sponsoren. Mocht dat niet lukken, dan zal mogelijk in activiteiten gesneden moeten worden en een zwaarder beroep op vrijwilligers gedaan moeten worden.

5.1 Contributie

De contributie voor leden van de vereniging bedroeg sinds de oprichting € 35 per jaar. In 2013 zal de contributie verhoogd worden. Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 2012 werd een tweetal voorstellen aan de leden voorgelegd: in 2013 naar € 38 met daarna per jaar inflatiecorrectie, of een verhoging naar € 40 om daarna per Werkplan periode van 3 jaar verhoogd te worden met een realistisch bedrag. Met algemene stemmen werd het voorstel aangenomen om de contributie vanaf 2013 te verhogen naar € 40 met, indien nodig, een verhoging per 3 jaar.

In 2012 telde de vereniging 620 leden. Na een flinke stijging in 2010 en 2011 verwacht het bestuur een redelijk stabiel ledenbestand van rond de 600 leden. Voor de meerjarenbegroting houden we het aantal conservatief op 550.

5.2 Sponsoring

Met behulp van de *Werkplannen 2004-2006, 2007-2009* en *2010-2012* zijn bestuur en directie er in geslaagd een aantal sponsoren voor meerdere jaren aan zich te binden. De belangrijkste zijn premiumspansors Adessium Foundation (sinds juli 2010) en Stichting Democratie en Media (sinds de oprichting).

Verder waren in de loop der jaren diverse (media)bedrijven en opleidingen als hoofdsponsor (Hogeschool Utrecht, NOS Journaal, *NRC Handelsblad*, *De Volkskrant*, NVJ,) of verenigingssponsor (Audax/ *HP De Tijd*, Hogeschool Windesheim, *Utrechts Nieuwsblad*, *Haagsche Courant*, *Dagblad van het Noorden*, Fonds Pascal Decroos, VVJ, CBS) aan de VVOJ verbonden.

Hogeschool Utrecht Faculteit Communicatie en Journalistiek neemt een bijzondere plaats in. Dit opleidingsinstituut biedt onderdak en (vergader)faciliteiten aan de vereniging, en is

gastheer van de jaarlijkse trainingsdag Lokale en regionale Uitzoekjournalistiek, een bijdrage die ruim de status van hoofdsponsor rechtvaardigt.

Andere sponsors droegen bij aan specifieke activiteiten van de vereniging. Zo werd bijvoorbeeld de Global Investigative Journalism Conference (GIJC) in 2005 gesponsord door o.a. Open Society Institute, the Guardian Foundation, European Journalism Center, RTL Nieuws. De Vlaamse overheid was de hoofdsponsor van de European Investigative Journalism Conferences (EIJC) in 2008 en 2012 en droeg bij aan de VVOJ Conferentie 2010; Open Society Institute en European Journalism Center stonden garant voor bijeenkomsten van WOB-bers tijdens conferenties; European Journalism Fund bekostigde een serie cross-border workshops tijdens EIJC 2012.

Adessium Foundation bekostigde een onderzoek naar nieuwe impulsen voor onderzoeksjournalistiek en het uitwerken van businessmodellen voor een Centrum voor Onderzoeksjournalistiek. Het Stimuleringsfonds (voorheen Bedrijfsfonds) voor de Pers subsidieerde diverse publicaties en de bouw van Medialab. Andere (media)organisaties zoals RTL Nieuws, Roularta Media Group, De Persgroep en *Intermediair* gaven geld of goederen aan de Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek. Diverse hogescholen (Lessius Antwerpen, Lessius Mechelen, Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool Groningen, Erasmusuniversiteit Brussel, Hogeschool Utrecht, Arteveldehogeschool Gent, Fontys Hogeschool Eindhoven, Plantijn Hogeschool Antwerpen) droegen in natura bij aan de congressen door het ter beschikking stellen van zaalruimte, apparatuur, inzet van docenten en studenten.

Het aantal sponsors fluctueert over de jaren. Sommige geldgevers moesten hun sponsoring door overname opgeven, andere organisaties verminderden hun bijdrage of stelden deze uit. In de moeilijke omstandigheden die het werkveld nu al enige tijd kenmerken, is het zoeken naar sponsors een belangrijke (en tijdrovende) activiteit geworden. Om ook in de toekomst de kosten van activiteiten voor de leden zo laag mogelijk te houden, heeft het bestuur de directeur gevraagd fondsenwerving als een van zijn prioriteiten te beschouwen.

Het prudente beheer van verenigingsinkomsten zorgt er voor dat de VVOJ een voldoende solide financiële grondslag heeft dat in het onverhoopte geval van het wegvallen van substantiële bijdragen wel een basiscontinuïteit (kernactiviteiten als het Jaarboek, de cafés en De Loep) van de vereniging voor de komende 3-jarige periode gegarandeerd kan worden. Voor de conferentie zal in dat geval een kostendekkende toegangsprijs gerekend moeten gaan worden, waarmee deelnemers zeker het dubbele zullen moeten gaan betalen van de huidige prijs.

De vereniging heeft een minimale reserve van € 55.000 weggezet. Deze reserve is de afgelopen jaren opgelopen, zodat ook de verplichtingen die de vereniging jegens haar stafmedewerker en directeur is aangegaan bij onverhoopt wegvallen van een aantal sponsors netjes kan worden afgewikkeld.

5.3 Overige inkomsten

De VVOJ Conferentie Onderzoeksjournalistiek kan jaarlijks ongeveer de helft van de benodigde inkomsten uit entreegelden en geormerkte sponsoring dekken.

Kleine bedragen zijn verder afkomstig van entreegeld voor introducés bij VVOJ-café's, voor specifieke activiteiten geormerkte bedragen (Lokale/regionale Uitzoekjournalistiek, VVOJ Jongerendag), verkoop van oudere publicaties en de plaatsing van advertenties in het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek.

Vooruitblik: nieuwe inkomstenbronnen

In paragraaf 2.4.6 is beschreven dat de VVOJ de mogelijkheid onderzoekt om vanuit het aanbieden van toegesneden, kwalitatief hoogwaardige scholing een (bescheiden) nieuwe inkomstenstroom te genereren. Een pilot is in het najaar van 2012 gestart met een trainingstraject voor een van de krantenuitgevers.

De vereniging draagt ook, tegen bescheiden vergoeding voor de algemene middelen, bij aan de organisatie van activiteiten van aan de journalistiek gelieerde projecten, organisaties of instellingen die de onderzoeksjournalistiek vanuit hun aard (helpen) bevorderen. Zo werd in 2010 en 2011 door de directie meegeholpen bij de organisatie van de CBS Persprijs en in 2012 aan masterclasses onderzoeksjournalistiek vanuit het Mediafonds. Dergelijke initiatieven zullen worden voortgezet en waar mogelijk binnen de mankracht uitgebreid, om een verdere diversifiëring van de inkomstenstroom te bewerkstelligen.

6 Meerjarenbegroting

Om het gehele werkplan te kunnen realiseren is er voor de komende drie jaar (geëxtrapoleerd vanuit de begroting 2012) afgerond € 744.000 nodig. Hiervan is inmiddels in totaal € 230.500 toegezegd: € 55.500 in structurele sponsoring door Adessium Foundation (laatste tranche van de driejarige donorovereenkomst 2010-2013), € 150.000 door Stichting Democratie en Media (€ 50.000 per jaar voor 2013, 2014 en 2015) en € 3.000 door Volkskrant (laatste jaar van 3-jarige sponsorovereenkomst. Aan inkomsten voor Medialab is in 2013 nog een bedrag van ongeveer € 22.000 ingeboekt (uit de toekenning innovatiebudget van het Stimuleringsfonds voor de Pers). Huisvesting om niet op de Hogeschool Utrecht ligt nog tot zomer 2013 vast en kan alleen per jaar opgezegd worden.

Aan contributie verwacht de vereniging de komende drie jaar € 66.000 te ontvangen (bij een conservatief geschat aantal leden van 550 en een jaarlijkse contributie van € 40/jaar). Betalende deelnemers aan de Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoeksjournalistiek brengen nog eens een bedrag van € 75.000 binnen (bij een geschat aantal van 140 betalende deelnemers en een entreegeld van gemiddeld € 210/jaar). Verder zijn er nog wat kleine inkomstenbronnen als deelnamebewijzen aan de conferentie Uitzoekjournalistiek, boekenverkoop en advertentieruimte in het jaarboek. Totaal aan voorziene inkomsten is zo'n € 384.000.

Resteert, bij voortzetting van alle activiteiten en het in dienst houden van personeel een tekort van zo'n € 360.000 voor drie jaar. Dit lijkt dramatisch, maar in het verleden is het steeds mogelijk gebleken om subsidie te vinden voor salariskosten. Mocht dat in de toekomst niet meer zo zijn, dan is er een financiële reserve waarmee de VVOJ in elk geval op een ordentelijke manier de verplichtingen jegens de stafmedewerker en directeur kan nakomen en voor de komende projectperiode een aantal kernactiviteiten overeind kan houden. Voor de webredactie staat vast dat bij het wegvallen van structurele sponsors projectfinanciering gevonden zal moeten worden. Indien betaling van de professionele ondersteuning niet meer haalbaar is, zal de vereniging terug moeten vallen op de structuur van een vrijwilligersorganisatie.

Mocht het niet lukken het volledige bedrag voor de activiteiten anders dan de professionele ondersteuning, oplopend van zo'n € 50.000 tot € 80.000 per jaar, bij elkaar te brengen, dan zullen we prioriteiten moeten stellen. Onvoldoende financiële steun zullen we in eerste instantie met bezuinigingen en het niet-uitvoeren van bepaalde plannen proberen op te vangen. Verder kan dus voor kernactiviteiten een beperkt en gecontroleerd beroep worden gedaan op de opgebouwde reserves van de vereniging, maar het is duidelijk dat dat geen structureel karakter kan hebben.

Voor de meeste van de extern te financieren bedragen geldt dat er veel mogelijkheden zijn voor sponsoring in natura en dat er dus niet altijd geld op de VVOJ-bankrekening hoeft te worden gestort om de activiteiten doorgang te kunnen laten vinden. Te denken valt aan het uitlenen van gebouwen, computers en personeel, zoals de afgelopen jaren in toenemende mate bij de organisatie van de jaarlijkse conferentie gebeurt. Ook heeft de vereniging

diverse mogelijkheden om iets terug te doen in ruil voor financiële steun (gratis plaatsen op conferenties, korting op trainingsplaatsen, op maat gemaakte in-company trainingen, advisering, gastdocentschappen, advertenties op website en in Jaarboek).

Nieuwe inkomstenbronnen worden ontwikkeld, zoals het met kleine opslag aanbieden van hoogwaardige en op maat gemaakte trainingstrajecten. Ook wordt gekeken naar nieuwe vormen van projectfinanciering voor bepaalde activiteiten.

Hieronder volgt een overzicht van de totale kosten die er met de realisering van dit werkplan zijn gemoed en van de inkomsten die we kunnen genereren. We zijn daarbij steeds uitgegaan van de uiteindelijke begroting van 2012 die op dit moment verwacht wordt.

Grootboekrekeningen (voorl.begroting 2012, d.d. 1-10-2012)	Begroting 2012		Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
	Debet	Credit			
4031 - WOB-werkgroep	100	0	500	500	500
4033 - Jongerenwerkgroep	280	0	280	280	280
4034 - Werkgroep Lokale en Reg. OJ	3.500	0	3.600	3.700	3.800
4040 - Uitkering schade ziekwet	0	0			
4065 - Declaraties directeur	4.500	0	5.000	5.000	5.000
4080 - Kantoor stafbureau	0	0	10.000	10.000	10.000
4094 - Administratie	1.000	0	1.000	1.000	1.000
4095 - Salaris webredacteurs	20.000	0	18.000	38.000	40.000
4096 - Accountantskosten	4.600	0	4.700	4.800	4.900
4097 - Loonkosten Stafmedewerker	28.000	0	28.500	29.000	29.500
4098 - Loonkosten Directeur	50.000	0	51.000	52.000	53.000
4100 - Doorbelaste uren directeur	0	1.500	-1.000	0	0
4312 - Kosten website	2.000	0	2.100	2.200	2.300
4313 - Kosten medialab	42.000	0	31.500	0	0
4314 - Medialab Investerings	12.500	0	12.500	0	0
4420 - Afschrijvingskosten inventaris	600	0	600	600	600
4610 - Bankkosten	450	0	500	500	500
4630 - Bank rente opbrengsten	0	2.500	-2.000	-1.500	-1.000
4650 - Diversen	1.800	0	1.850	1.900	1.950
4710 - Kosten VVOJ cafe	2.500	0	3.000	3.000	3.000
4720 - Boeken	14.000	0	14.500	15.000	15.500
4721 - Declaraties Jaarboek Cie	600	0	750	750	750
4730 - VVOJ prijs	3.000	0	5.250	5.250	5.250
4731 - Onkosten VVOJ prijs	2.500	0	2.600	2.700	2.800
4740 - Verzekeringen	3.600	0	3.600	3.700	3.800
4750 - Vrijwilligersdag	1.100	0	0	1.200	0
4760 - Onderzoek Adessium	8.700	0	0	0	0
4770 - Administratiekosten	700	0	700	750	800
4780 - Vergaderkosten	1.300	0	1.350	1.400	1.450
4785 - Reiskosten	200	0	200	200	200
4800 - Boekenbeurs Antwerpen	7.500	0	0	0	0

4850 - Scholing	10.000	0	10.000	10.000	10.000
4900 - Nieuwe initiatieven			2.500	2.500	2.500
5000 - Publiciteit en PR-kosten	750	0	1.000	1.000	1.000
6000 - Jubileum 2012	1.500	0	0	0	0
7000 - Conferentie	2.200	0	2.250	2.300	2.350
7001 - Sprekers en Personeel-conf.	8.000	0	3.000	3.000	3.000
7002 - Management - conf.	5.000	0	5.500	6.000	6.500
7003 - Catering - conf.	40.000	0	41.000	42.000	43.000
7004 - Zaalhuur/hotel - conf.	6.000	0	5.300	5.400	5.500
7005 - Diversen - conf.	1.750	0	1.800	1.850	1.900
7006 - AV & computers - conf.	5.000	0	5.000	5.000	5.000
7007 - Copies - conf.	300	0	300	300	300
7009 - PR - conferentie	2.000	0	2.000	2.000	2.000
7010 - Conferentiemappen	0	0	0	4.200	0
8000 - Ledenbijdrage	0	21.350	-22.000	-22.000	-22.000
8020 - Donaties	0	1.000	0	0	0
8130 - Sponsoring	0	172.000	-108.000	-50.000	-50.000
8140 - Sponsoring onderzoeken iov VVOJ	0	8.700	0	0	0
8150 - Sponsoring conferentie	0	11.750	-1.750	-1.750	-1.750
8160 - Sponsoring Jongerendag	0	280	-280	-280	-280
8170 - Sponsoring Medialab	0	25.000	-22.000	0	0
8180 - Sponsoring Lokale & Reg. OJ	0	1.100	-1.200	-1.300	-1.400
8190 - Sponsoring kantoor stafbureau	0	0	-10.000	-10.000	-10.000
8200 - Inkomsten conferentie	0	25.000	-25.000	-25.000	-25.000
8300 - Inkomsten Lokale & Reg.OJ	0	1.725	-1.925	-1.925	-2.100
8400 - VVOJ Cafe	0	100	-100	-100	-100
8500 - Verkoop boeken	0	75	-75	-75	-75
8600 - Advertentie inkomsten boeken	0	3.525	-2.000	-2.000	-2.000
8700 - Inkomsten scholing		10.000	-10.000	-12.000	-12.000
8900 - Overige inkomsten	0	0			
Subtotaal	299.530	285.605	75.900	141.050	142.225
Resultaat		-13.925			

Literatuurlijst

Agerbeek, Marjan, *Een nieuwe impuls voor onderzoeksjournalistiek*, (VVOJ/Beter Blaadje, Amsterdam 2011)

Desmet, Lieven, Marc Ernst, Bram Vermeer, José van Vonderen, *Onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen*, Vereniging van Onderzoeksjournalisten, Amsterdam (2002)

Van Eijk, Dick & Henk van Ess, *Lesmateriaal voor Computer Assisted Reporting*, Vereniging van Onderzoeksjournalisten, Amsterdam (2003)

Van Eijk, Dick (ed.), Bo G. Andersson, Sarah Cohen, Torbjörn von Krogh, *Investigative Journalism in the US and Sweden*, Vereniging van Onderzoeksjournalisten, Amsterdam (2003)

Van Eijk, Dick (ed.), *Investigative Journalism in Europe*, Vereniging van Onderzoeksjournalisten, Amsterdam 2005

Van Ess, Henk, Van der Kaa, Hille, *Handboek Datajournalistiek*, (Boom, Den Haag, 2012).

Smit, Margo (ed.), *Een Muur van Rubber. De Wob in de journalistieke praktijk*, (AMB, Diemen, 2009).

Werkplan 2004-2006, vastgesteld op 8 november 2003, Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ.

Werkplan 2007-2009, vastgesteld op 18 november 2006, Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ.

Werkplan 2010-2012, vastgesteld op 28 november 2009, Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ.